

Jaar 2016
Afdeling 1
Nummer <gemblnr>
Publicatiedatum
Agendapunt <agpnr>
Datum initiatiefvoorstel 27 juni 2016

Onderwerp

Initiatiefvoorstel ter instemming van het raadslid de heer Ernsting van 27 juni 2016, getiteld: 'stadscurator Amsterdam' en kennisnemen van de bestuurlijke reactie

Met dit initiatiefvoorstel stel ik u voor het volgende besluit te nemen:

Tekst van openbare
besluiten wordt
gepubliceerd

De gemeenteraad van Amsterdam

Gezien het initiatiefvoorstel van het raadslid de heer Ernsting van 27 juni 2016, getiteld: 'stadscurator Amsterdam',

Mede gezien de bestuurlijke reactie op het initiatiefvoorstel en de behandeling in de raadscommissie voor Jeugd en Cultuur,

besluit:

- I. in te stemmen met genoemd initiatiefvoorstel;
- II. het college van burgemeester en wethouders te verzoeken:
 1. het initiatief te nemen om te komen tot een functie van stadscurator in samenwerking met het Amsterdam Museum, het Stedelijk Museum, de Dutch Graffiti Library en de masteropleiding tot conservator aan de Universiteit van Amsterdam;
 2. hiervoor een denktank van gemeente en bovenstaande partners op te richten, die in korte tijd tot de werving van de stadscurator overgaat en de middelen te verzamelt om dit tot stand te brengen.
- III. kennis te nemen van de bestuurlijke reactie op het initiatiefvoorstel.

Wettelijke grondslag

Gemeentewet art. 147a, lid 1

Initiatiefvoorstel

Aanleiding

Van kunst werd lange tijd vooral genoten in een zekere mate van beslotenheid. Het hing of stond bij particulieren in huizen of in musea. En als er al kunst in de openbare

ruimte te aanschouwen was had het vaak een doel, zoals het vereren van historische helden of andere figuren van nationale betekenis.

De afgelopen decennia is dat gelukkig veranderd. Kunst in de openbare ruimte, al dan niet met volksverheffing tot doel, is gewoon geworden. Tegelijkertijd hebben kunstenaars zichzelf de openbare ruimte als expositieruimte toegeëigend. Tot op zekere hoogte heeft dat de kunst gedemocratiseerd, de grens tussen high- en low-culture is diffuser geworden. Fietsend door Amsterdam kun je maar zo een werk van een kunstenaar tegenkomen die ook in het Stedelijk exposeert. Graffiti, sjabloonkunst en andere vormen van street art zijn meer uit ons straatbeeld weg te denken. En dat is wat GroenLinks betreft een zegen.

Maar het schuurt soms. Over de waarde van sommige (straat)kunst wordt verschillend gedacht. En dat kan dus tot gevolg hebben dat belangrijke werken, die de moeite van conservatie waard zijn, verdwijnen. Of dat de plaatsing van een kunstwerk tot enorm gedoe leidt. Wie zorgt er voor dat we ook in de toekomst van hoogwaardige kunst in de openbare ruimte kunnen blijven genieten? Bij graffiti en street art is het de vraag of er iets te bedenken is waardoor we deze kunst kunnen behouden. Bij meer reguliere kunst in de openbare ruimte spelen weer andere vragen, neem Westland Wells.

Een doodongelukkige kunstenaar, Femke Schaap, kwam onlangs inspreken in de raadscommissie Jeugd & Cultuur. Haar kunstwerk Westland Wells wordt uiteindelijk niet geplaatst in Amsterdam-Zuid. Lees de achtergrond [hier](#). Twintig prominenten uit de kunstwereld [schreven](#) volgend op deze beslissing een boze brief aan de burgemeester en wethouder Ollongren. Daarop opperde Lennart Booij van het Stedelijk Museum in [het Parool](#) het aanstellen van een straatcurator: "Kunst in de openbare ruimte heeft een beschermer nodig. In een museum is alles overzichtelijk, maar in de openbare ruimte kunnen de spanningen oplopen. Kunst hoeft niet alleen maar geruuststellend te zijn, tegelijkertijd kun je een buurt een kunstwerk ook niet door de strot duwen."

Het rumoer rond het niet doorgaan van Westland Wells, heeft het debat opengebroken. En als je er goed induikt, dan is het idee van een stad- of straatcurator nog zo gek niet. Voor de komst van de stadsdelen, toen het Stedelijk nog een gemeentemuseum was, hadden we namelijk een dergelijk persoon. Deze curator kunst in de openbare ruimte, was vanuit het museum, verantwoordelijk voor het beschermen, inventariseren en onderhouden van deze kunst. Zoals een curator van een museum ook verantwoordelijk is voor de collectie, zo is een curator kunst in de openbare ruimte verantwoordelijk voor het beschermen (tegen diefstal, slijtage, herinrichtingen) en het integraal in beeld hebben en houden van onze gehele 'collectie' in de buitenruimte.

Met het verdwijnen van een dergelijke functie, is het beleid versnipperd. De bestuurscommissies doen het ieder op hun manier, de budgetten zijn kwetsbaar voor bezuinigingsrondes, er is geen algeheel overzicht en een fundamenteel debat over van wie kunst in de openbare ruimte is en wat het kan zijn, ontbreekt. Terwijl er juist op dit vlak heel veel mogelijk is, juist ook in het betrekken van mensen in de buurt en het actief opzoeken van interactie en dialoog.

Veel bestuurscommissies werken met een KOR: een commissie Kunst in de Openbare Ruimte. Dit voorstel is geen pleidooi om die overboord te gooien. Toch denkt Groenlinks dat er in deze tijd meer mogelijk is om mensen te betrekken bij kunst in hun buurt. En dat de participatie van en communicatie naar omwonenden bij de totstandkoming van nieuwe werken, in sommige gevallen beter kan. Eigenaarschap, zeggenschap en betrokkenheid, zijn hierin heel belangrijk. Ook digitale toepassingen zijn hiervoor een uitkomst, er zijn veel tools die gebruikt kunnen worden om mensen te betrekken en ze een rol te geven in het zichtbaar maken en beschermen van kunst in de openbare ruimte. Denk aan foto-apps als Instagram, blogs en het gebruik van de 'Verbeter de buurt' gemeente-app waar dingen in de buurt mee gemeld kunnen worden.

Het beschermen van onze kunst in de openbare ruimte, is onze plicht. Want juist ook deze kunst door de jaren heen, zegt veel over ons. Over wie wij zijn, als stad, als mensen. Daarom pleit GroenLinks in dit initiatiefvoorstel voor een stadcurator kunst in de openbare ruimte.

Wij willen ons daarin niet alleen richten op de meer klassieke vormen als beelden, objecten en schilderijen, maar nadrukkelijk ook op graffiti en street art. Amsterdam heeft een rijke traditie in de graffiti en street art, wat goed te zien was in de tentoonstelling in het Amsterdam Museum. Deze kunstvorm, die weer hele andere vragen met zich meebrengt dan wat meer klassieke vormen, vertelt ook enorm veel over wie wij zijn en wat er leeft. De vergankelijkheid die in sommige street art schuilt, maakt niet dat we er niet over na zouden moeten denken wat we hiervan zouden willen bewaren, documenteren, tonen en bewerkstelligen. Zie ook [dit](#) en [dit](#) artikel.

Meer voorbeelden uit de recente praktijk

De Slang

Drie maanden geleden kopte het Parool 'Slangenpand terug, zonder slang' en een jaar daarvoor '[Kunstenares eist kop op](#)'. Woningcorporatie De Key wilde het paneel verwijderen en behouden en tentoonstellen in het Amsterdam Museum, terwijl kunstenaar Van Elsen de kop het liefst terugziet op een nieuwe kunstenaarslocatie. Volgens de kunstenares is haar kop cultureel erfgoed met een historische waarde én een icoon. Ook wij, fractieleden van Groenlinks Amsterdam, mengden ons in het [debat](#). Dit voorbeeld roept de vraag op: wie beslist er in zo'n geval over wat er gebeurt met een iconisch Amsterdams kunstwerk? De Key? De kunstenaar? De gemeente?

Banksy of toch niet?

Een maand geleden schilderde de facilitaire dienst van de UvA een vermoedelijk kunstwerk van de wereldberoemde Banksy over. Ja, dit is echt waar. Trouw schreef "Onderzoek moet uitwijzen hoe dit kon gebeuren en of het nog hersteld kan worden". Maar het is natuurlijk om te huilen dat actuele straatkunst en toekomstig erfgoed wordt verkwaanseld. Hoe kon het dat die mensen niet wisten dat ze te maken hadden met iets heel bijzonders?

Provo op het Paleis op de Dam

Of neem de appel die Provo Robert Jasper Grootveld in 1975 in de muur van het

Paleis op de Dam kerfde. Gelukkig was daar curator [Annemarie de Wildt](#) van het Amsterdam Museum die het stukje muur wil beschermen en er erfgoed van wil maken, met uitleg voor mensen die voorbij komen. Ze stelt terecht dat het een wonder is dat dit stukje muur de verbouwing van het Paleis op de dam overleefd heeft. Ook dit had zomaar kunnen verdwijnen. Wederom stelde onze fractie hierover vragen aan de wethouder.

Transvaaltunnel

Vlakbij de Wibautstraat heb je een fiets- en voetgangerstunnel tussen de Ben Viljoenstraat en de Platanenweg. Deze is een aantal jaar geleden "opgeknapt" door stadsdeel Oost, maar die opknopbeurt betekende ook het overschilderen van heel veel graffiti geschiedenis in Amsterdam. Kunstenaar Hugo Kaagman heeft daar ook geschilderd en zei er interessante dingen over in de documentaire Kroonjuwelen. "Ik heb iets heel moois gemaakt op straat, gratis". Later - in de jaren '80 - maakte hij daar ook in opdracht het werk "Wereld zonder grenzen" om het multiculturele karakter van de wijk te benaderen. Zie het Parool [artikel](#) uit 1985 over het kunstwerk. Nu heeft Oost er dus een, weliswaar interessant, lichtkunstwerk geplaatst maar dit wordt wel telkens [kapot gemaakt](#) waardoor het niet goed functioneert.

'Cat, Jaz, Shoe'

September 2015: bouwwerkzaamheden op het Rokin, rechts naast de nieuwe Scheltema. Door het wegslopen van een pand komt er een graffiti naar voren die meer dan 30 jaar oud is. Een. De Jaz is van Jasper Krabbé en de Shoe van Niels Meulman. Beide inmiddels gerenommeerd kunstenaar. Het is een perfect tijdsbeeld uit de 80-er jaren en een van de weinige voorbeelden uit die tijd op zo'n plek (Centrum). Inmiddels is er weer een pand tegen aan gezet, dus niet meer zichtbaar. Maar dit is een voorbeeld uit onze optiek (graffiti) wat geconserveerd had moeten/kunnen worden. Kijk ook [hier](#).

Wat vragen wij met dit voorstel

GroenLinks wil dat de gemeente Amsterdam het initiatief neemt om te komen tot een functie van stadcurator in samenwerking met het Amsterdam Museum, het Stedelijk Museum, de Dutch Graffiti Library en de masteropleiding tot conservator aan de Universiteit van Amsterdam.

We vragen het college om hiervoor een denktank van gemeente en bovenstaande partners op te richten, die in korte tijd tot de werving van de stadcurator overgaat en de middelen te verzamelt om dit tot stand te brengen.

Kaders

- De stadcurator moet nadrukkelijk geen nieuwe ambtelijke dienst of nieuwe bureaucratie betekenen. De stadcurator moet een vrije rol hebben, vergelijk een nachtburgemeester, ombudsman, de kunstraad of bijvoorbeeld de Rijksbouwmeester: 'De rijksbouwmeester adviseert gevraagd en ongevraagd over de architectuur en de stedelijke omgeving van het rijksvastgoed. De rijksbouwmeester heeft als adviseur van het Rijk een onafhankelijke positie' (bron: website Rijksoverheid).
- De betrokken partijen kunnen bijdragen in kennis, expertise en netwerk. De stadcurator moet een gedragen functie zijn die niet van bovenaf wordt

opgelegd.

- Het proces van participatie van de buurt is aan verfrissing toe. Het is niet de bedoeling om wat goed gaat rigoureuus van tafel te vegen.
- De stadcurator kan op zoek naar nieuwe vormen van eigenaarschap en zeggenschap. Denk aan het laten adopteren van kunstwerken door buurtbewoners, geschoold met kennis en kunde van bestaande musea en curatoren. Of denk aan interactieve vormen als blogs, apps en Instagram om kunstwerken mee te tonen, documenteren of benodigd onderhoud te signaleren.

Wat doet de stadcurator

- Bescherming van bestaande kunst in de openbare ruimte, zowel in onderhoud als in het belang van de kunstwerken in de stad.
- inventariseren van wat er allemaal is: promoten en zichtbaar maken van een integraal beeld over de stad.
- Specifiek na te denken over street art en graffiti en welke rol dit speelt.
- Een rol in het proces bij totstandkoming van nieuwe projecten, nadrukkelijk niet in plaats van bestaande procedures of verdere bureaucratisering.
- Ontwikkelen en entameren van nieuwe vormen van participatie en interactie met omwonenden en geïnteresseerden, met de nadruk op het gebruik van digitale middelen.
- Het debat voeren en de gemeenteraad, bestuurscommissies en wethouder gevraagd en ongevraagd van advies voorzien over kunst in de openbare ruimte.

Het lid van de gemeenteraad van Amsterdam

Z.E. Ernsting
